

DOSYA/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER**2010-12 EYLEM SÜRECİ
DEĞERLENDİRMESİNE DEVAM****Eriş BİLALOĞLU*****Özet**

Bu yazıda sağlık çalışanlarının 2010 yılından bu yana içinde oldukları eylem sürecinin dinamikleri değerlendirilmekte; kurumsal yapıların yanı sıra tıp öğrencisi ve asistanlarının bu dinamiklerin aktörleri olarak öne çıktıkları vurgulanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sağlık çalışanları, eylem dinamikleri, Türk Tabipleri Birliği

The Continuation of The Evaluation of 2010-2012 Action Process**Abstract**

In this paper, the dynamics of the action process, which health care workers have joined is being evaluated; the prominence of medical students and residents, as actors of these dynamics along with the organizational structures is being emphasized.

Key words: Health care workers, Action dynamics, Turkish Medical Association

2010 sonu-2011 ilk yarısı boyunca (ve 2011 Kasım Türkiye Büyük Hekim Meclisi, Türkiye Büyük Sağlıkçılar Meclisi, 2011 21 Aralık grevi, 2012 11 Mart Türkiye Büyük Sağlık Hakkı Meclisi ve 2012 17 Nisan Dr. Ersin Arslan'ın öldürülmesine uzanan) sağlık alanında yaşanan "hareketliliği" takiben(?)/ardından(?) ilgililerin süreci okuma çabası sürüyor.

Öncesinde, içinde ve halen yer aldığımız süreci konuşmanın, tartışmanın, değerlendirmenin önemi tartışılmaz.

Söz konusu değerlendirmeyi eylemlerin dinamikleri olarak yapmakla hareketliliğin dinamikleri olarak yapmak arasında nüans bulunduğunu belirtmek yerinde olur. Eylemlerde ister istemez ama mutlaka var olan bir irade ile hareketlilikteki "ortak/kolektif" irade yoksunluğuna rağmen analiz edilmesi gereken dinamikleri göz ardı etmemekte yarar var. Özlüce söylemek gerekirse üzerinde akıl yürüteceğimiz süreç organik bir "yapı".

*Bu yazı yazarın *Toplum ve Hekim Dergisi'nin Ocak Şubat 2009, Ocak Şubat 2011, Kasım Aralık 2011, sayısında ve Tıp Dünyası Gazetesi'nin 1 Temmuz 2012 tarihli 188. sayısında yayımlanan yazıları ile bütünlük açısından birlikte değerlendirilebilir.*

**Dr., Türk Tabipleri Birliği Eski Başkanı

Organik yani "birbiri arasında ya da kendi içlerinde çelişkiler barındıran yapılar; (...) birbirini dışlayan unsurlar (antinomiler) olarak değil de, birlikte belirli bir bütünü var eden ikilikler (dikotomiler)"den (Praksis sayı 27) oluşuyor.

Hareketliliği değerlendirmek için

Türkiye'de neoliberal ya da özel olarak sağlık hizmetlerinin kamusal niteliğinde dönüşüm, bir bütün olarak sağlıkta dönüşüm politikası,

bu politikanın hekimlerde/sağlıkçılarda (farklı hekim vb. gruplar ayrı ayrı ve birlikte) etkileri, piyasalaşma,

sağlık hizmetlerinin gelişen teknolojiye vb. bağlı (uzmanlaşma, işbölümü vd.) değişimi, AKP'nin sağlık dışında hekimler için "karşılığı",

ve hepsiyle iç içe geçmiş olarak başlı başına "sağlık emek sürecinin dönüşümünü" gündem yapmak gerekiyor.

Yukarıda kimi başlıklarla çerçevelenen zeminde sağlıkçıların hareketliliği -yönü ve hedefi belli olmayan- haliyle kavranmaya muhtaç hele de bu hareketliliğe yön ve hedef anlamında bir müdahillik iddiası olanlar açısından olmazsa olmaz.

Bu nedenle 2010 sonunda başlayarak sağlık emekçilerinin yaptıkları eylemlerde bu hareketliliği "okuyan"ların kavradıkları ölçüde kullandıkları iradeyi bir dinamik olarak belirtmek yerinde olur. Dinamik tanım olarak 'harekete sebep olan ve hareketi değiştiren unsurlar' olarak alındığında bu aynı zamanda sürecin kesintiye uğrayan, kesilen, devam etmemesinden de sorumlu olduğuna ya da en azından bu sorumluluktan kaçınılamayacağına da işaret eder.

Bu anlamda TTB'yi (tabip odaları dahil) ve bunlar içerisinde de Etkin Demokratik TTB grubunun iradesini ve bu grup adına seçilerek gelen TTB Merkez Konseyini bir dinamik olarak konuşmak uygundur. Kuşkusuz süreci -aynı olmasa da- benzer

bir alfabeyle okuyan Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası ile DİSK'e bağlı Devrimci Sağlık İş'i de anmak, hatta bir arada konuşmak gerekebilir. Ötesi bu süreçte ortak imza kullanan başta Türk Hemşireler Derneği olmak üzere diğer dernekleri de söylemeliyiz. Ayrıntıya girmeksizin bir bütün olarak bu oluşumun süreçteki temel iradi dinamik olduğu ortadadır. Bu dinamiğin kendisini bütünlüklü bir emekçi eylemi ile var edememesinin -yaşanılan zaman diliminde mümkün olup olmadığı başta olmak üzere birçok gerekçesi olmakla birlikte- en önemli sorunu olduğunu geçerken belirtelim. Bir başka ifadeyle beyaz eylem metaforu (özgün ve özellikleri her dönem korunmak kaydıyla) "kırmızı eyleme" dönüşecek bir toplumsal hareketliliği "aramaktadır". Yine özel olarak TTB Merkez Konseyinin bir dinamik olarak (süreç öngörüsü, müdahale becerisi, kararlılık, emekçi karakteri, uygun zamanlama ile üzerinde yürünecek zemin yaratma ısrarı vb.) kendisi üzerinde çalışmaya muhtaçtır. Çünkü alt-üst olan, fırtınalı bir tıp ortamında "kafaya" darbe almamaya çalışarak statik bir organizmayı görece "açık denize" çıkartmak bu dinamiğin seçeneksizliğine işaret eder. Deyim yerindeyse önümüzdeki "üç-beş" zamanda ihtiyacımız artık başka bir zeminde vücut bulacak olan bir dinamiktir ve yaşadığımız yakın geçmişteki eylemlerde yer alan Merkez Konseyi bu "hissedişle" süreçte dinamik olarak yer almış/alabilmiştir.

Sağlık emekçisi eylemlerinin tartışmasız dinamiği en başta/yukarıda giriş olarak aktardığım hareketlilik halidir. Bu hareketlilikte ve eylem sürecinde bütün sağlık emekçileri arasında hekimlerin özel bir dinamik oluşturduklarını söylemek durumundayız. İki yıla ulaşan zaman diliminde hareketliliği herhangi bir hekim grubu ile tanımlamak, özel önem atfetmek mümkün hatta soyutlama açısından gereklilik olmakla birlikte süreci yanlış okumaya yol açabilir. Yine başta dile getirdiğimiz sürecin organikliği, birbiriyle çelişen yapı/unsurların birbirini dışlayan değil bir bütünlük içerisinde birbirini tamamlayan yer alışlarını, bunun için çaba harcayan oluşumun iradesini vurgulamak gerekir. Tüm bunlara rağmen "üç-beş" zamanda ihtiyacımız "gelecek olana"dir ve bu da kuşkusuz genç unsurlar, hekimler için söylersek

tıp öğrencileri ve asistanlardır. Bu genç dinamik aynı zamanda bir başka dinamiğin de "yaratıcısıdır": sürecin/eylemin dili.

Oluşumun iradesi çelişen/çatışan herkesi kapsayan ama genç dinamiğin -söylem ve vücut-diline ön açan yaklaşımda odaklanmış, hekimler açısından yıllar içerisinde birbirinden kopan/mesafesi açılan hekim gruplarını ayrı ayrı "taniyan", altını çizen ve davet ederek aynı zemine çağırarak içtenliğiyle yürümüştür. Burada statükoyu temsil eden ve korumak isteyen hekimlerle neyi temsil ettiği henüz kendilerince ifade edilmese de mevcut hale itiraz edenleri kurduğu dille kucaklayan bir dinamik şekillenmiştir.

Bu dinamiği ne sadece gençliğin dili ne de sadece yaratıcılığın dili olarak tanımlamak yeterli olmaz. İçten, hesapsız ama hesabın kendisine kesilmesine itiraz eden, politik olana mesafeli ama bireyci politikasının tükendiğini kavrayan bir "pencere döneminin" dinamiğidir bu. Öyle ki hekimliğin tüccarlık olmadığını haykırmakta, sözlerini geri almayacağını paylaşmakta ama bunun nasıl tesis edileceğine dair "hayallere" dalmamaktadır.

Her ne kadar sosyal bir süreci konuşuyorsak da anlatım kolaylığı açısından fizikten yararlanmakta sakınca yok. Dinamiğin yasaları eylemsizlik prensibi (bir cisme uygulanan kuvvetlerin bileşkesi sıfır ise cisim o andaki halini korur), dinamiğin temel prensibi (bir cisme ya da cisimlerden oluşan düzeneğe net bir kuvvet etki ederse cisim ivmeli olarak hareket eder), etki-tepki prensibi. Bir de sürtünme kuvvetinden (hareket eden veya harekete zorlanan bir cisme etki eder ve harekete zıt yöndedir) bahsetmek yerinde olur.

Sağlık emekçilerinin eylemlilik sürecinde onların eyleme geçmesini engelleyen (eylemsizlik prensibi) kuvvetleri (Sağlık Bakanlığı, idari, inzibati, ideolojik, ekonomik baskı vd.) ve sürtünme kuvvetini aşmayı

sağlayacak büyüklükte bir kuvvet oluşturabilmekte genel seçim dinamiğini de anmak gerekir.

Genel seçimler, değiştirebilme umudunu besleyen bir zaman dilimi olarak sürecin başında işlevsel olmuş, sürtünme kuvvetini yenmeye katkı sunmuştur. Ne yazık ki sürecin devamında bir katkısı olmadığı gibi kesintiye uğramasında (önceden tahmin ettiğimiz) "rolünü" oynamıştır.

Çok riskli Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın (SDP) kimi adımlarının eylem süreçlerinde "etki-tepki" temelindeki "dinamik yaratıcı" rolünü 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin çıkmasıyla yaşadık. TTB'nin Türkiye Büyük Hekim Meclisi'ni toplantı çağrısının karşılık bulması SDP'nin adımlarının sağlık emekçileri nezdinde kabul edilemezliğini somutlamaktadır.

Sağlıkçılar Meclisi ve Sağlık Hakkı Meclisi 12 Haziran seçimleri sonrası dönemin örgütlenme zeminleri olarak ve geleceğe yönelik müdahalenin olanaklarına dair arayıştır. Henüz eylem süreçlerinde iradi bir dinamik olarak adlandırmak mümkün olmamakla birlikte Dr. Ersin Arslan'ın öldürülmesini takiben kimi yerlerde zemin olabilmıştır.

Dr. Ersin Arslan olayı ve takiben yapılan eylemlilikler ilk bakışta bütün bir dönem içerisinde tek başına ele alınabilecek özgünlüklere ve dinamiklere sahip gözükebilir. Ancak yakın hafızada tutum/tepki vermede yer etmişliğin birikimiyle süreçte "ne yapacağı/ne diyeceği" beklenen bir odak olarak TTB'nin tutumunun (olumlu ve olumsuz yönleriyle) altı çizilmelidir.

Sağlık emekçilerinin eylemlerinin dinamiklerine bakan bir yazıda eksikliği hissedilen, olsaydı sürece farklı bir akışkanlık ve boyut katacak olan dinamikleri de dillendirmek gerekebilir. Ama bize düşen "olsaydı" beklentisinden sıyrılıp olanla, "olsaydı"ların olmasını da sağlamak, olmasını istediklerimiz için çaba harcamak.